

NESTOVENSKI

vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 22. avgust 1975

Štev. 34 (1724)

Pouk materinščine vsem našim otrokom

V prihodnjih tednih bomo koroški Slovenci v dveh smereh konfrontirani s šolskim vprašanjem: praktično ob priložnosti potrebnih prijav k dvojezičnemu pouku v začetku šolskega leta in teoretično ob priložnosti pogajanj o šolskih problemih s pristojnim ministrom za pouk in umetnost. Šolsko vprašanje bo poleg tega brez dvoma tudi predmet volilne borbe.

Zgodovina naše šolske borbe je zgodovina naše narodne borbe sploh. Kot rdeča nit se vleče skozi vsoto do borbo konfrontacija med dvema glediščima: med objektivnim načelom, ki vidi bistvo pripadnosti k narodu v gotovih objektivnih dejavnikih in med subjektivnim načelom, ki gleda narodnost zgolj v osebnem priznanju in daje s tem močnejšemu vse možnosti vplivanja, pritiska in vsiljevanja, pa naj to imenujejo ali izraz demokracije ali pravico staršev ali kakorkoli že označujejo to obliko odzivanja.

Koroški Slovenci smo vedno bili in smo tudi danes pristaši objektivnega načela, češ da je treba počevati otroka v prvi vrsti v materinem jeziku. To načelo vsebuje tudi deklaracija o otrokovih pravicah, kakor so zasnovane v osnutkih take deklaracije OZN in bodo slej ko prej sprejeta vsaj kot navodilo za člane te svetovne organizacije. To načelo zagovarjajo tudi vsi mednarodni pedagogi in sociolinguisti, ker vsako drugačno šolanje pomeni v bistvu diskriminacijo in kršitev načela enakih vzgojnih možnosti.

Verjetno prav zaradi teh mednarodnih načel iz znanstvenih dognanj avstrijski manjšinski teoretiki krčevito iščejo osnove za utemeljevanje svoje „pravice staršev“. Tako se je zatekel znani strokovnjak za ustavno pravo in manjšinski teoretik dr. Ermacora v svoji razpravi o koroških Slovencih in tudi v drugih svojih delih za utemeljitev pravice staršev k členu 2 Dodatnega protokola k Evropski konvenciji v zaščito otrokovih pravic in osnovnih svoboščin, vendar je njegovo tezo zavrnilo sodišče Evropske komisije v zaščito človekovih pravic in osnovnih svoboščin pri Evropskem svetu v Strassburgu, češ da drugi stavek člena 2 Dodatnega protokola od države ne zahteva upoštevanje jezikovnih želja staršev na področju vzgoje in pouka, marveč ji nalaga zgolj upoštevanje njihovih verskih in svetovnonazornih prepričanj. Interpretacija pojmov „versko“ in „svetovnonazorno“ v takem smislu, da vključujeta tudi jezikovne želje, bi pomenilo pačenje navadnega in običajnega smisla teh izrazov in vnašanje v konvencijo nečesa „kar ni v njej“. Pravica staršev sloni torej na jako trhljih postavkah!

Koroški Slovenci se zavedamo, da mora jasno vsak otrok dobro obvladati tudi državni jezik, v prvi vrsti pa seveda svoj materinski jezik.

Zato smo pozdravili svoječasno ureditev z obveznim dvojezičnim šolstvom za vse otroke, še posebno tudi zaradi medsebojnega spoznanja in skupne vzgoje mladine obeh narodov v deželi v perspektivi zagotovitve mirnega sožitja v deželi. Tako ureditev smatramo tudi danes še za najboljšo in želimo, da bi spet prišlo do obnove te „vozorne“ rešitve, kakor so jo tako slovesno proglasili in prikazovali avstrijski predstavniki pri pogajanjih za državno pogodbo!

Ne moremo pa se zadovoljiti z ureditvijo, kjer so dane vse možnosti vplivanja, pritiska in vsiljevanja in kjer se to tudi leto za leto v času prijavljanja otrok na razne načine kruto izvaja. Le tako je razumljivo, da več kot dve tretjini slovensko govorečih otrok ni prijavljenih k dvo-

Ne gre za rešitev obraza mesta Celovec, ampak za naš kulturni dom

Mesto Celovec z županom Guggenbergerjem na čelu je pokazalo svojo moč. Kulturni dom koroških Slovencev ne sme stati v središču deželne prestolnice. Tu zdaj ne bomo ponovno utemeljevali naše zahteve po kulturnem domu. Zakaj ga hočemo, sami vemo in nimamo nobene obveznosti, da bi to legitimnost naše zahteve pojasnili županu. Koroški Slovenci živimo v Avstriji, imamo svojo kulturo in smo že skozi desetletja dokazovali, da je le-ta živa med koroškimi Slovenci. Da bi se naše kulturno življenje lahko čimbolj razvijalo, zahtevamo svoj kulturni dom. Zdaj, ko smo si kupili zemljišče za gradnjo tega doma pa stopi na plan mesto Celovec,

kakor je vedela poročati Volkszeitung (Slowenen gegen Grün in Klagenfurt), vendar pa nočemo biti mi žrtve popolno zgrešene mestne arhitekture, ki pač za oddih delovnega človeka šele zelo pozno ustvarja parke, medtem ko si zida avtoceste kar direktno v center Celovca, tja do Schillerparka. Tu jim seveda ni mar za „pozelenjevanje“ mesta.

Sicer pa je to le zelo slab in prikrit izgovor mestnih veljakov, s katerim nam hočejo zabraniti zgraditev kulturnega doma v Celovcu. Vendar, če se spomnimo govora predsednika KHD dr. Feldnerja na lanskem zborovanju v Celovcu, kjer je svaril pred nevarnostjo, da bi postal Celovec središče slovenskih interesov, potem se ta odločitev mestnega senata lepo sklada s celo vrsto diskriminacijskih aktov od občine preko dežele tja do države.

Predrzni, gospod župan, nismo mi koroški Slovenci, ki smo popolnoma legalno kupili zemljišče na Kardinalsplatzu — predrznost se je začela, ko so spremenili namembo zemljišča, ker so se „kulturniki“ Celovca naenkrat spomnili kulturne vrednosti stare ruševine in zdaj preperečujejo Slovence da bi jo le-ti s svojim kulturnim domom onečastili. Predrznost je, če nam gospod župan ponuja zemljišče Kinoplatz 1 za zgradnjo kulturnega doma, ki je že davno v naši lasti. Predrznost je, če se hoče župan Guggenberger z nami pogajati o posloju bivšega hotela „Stadt Triest“, ki je v rokah privatnika, s katerim smo se tudi že davno pred županovim placetom pogovarjali.

Ali so to tiste rešilne slamnate bilke, po katerih sega zdaj celovski župan, da bi rešil obraz mesta Celovec? In s kom se hoče župan pravzaprav pogajati? Saj naš kulturni dom ne bo zgrajen za nekatere posameznike, ki se zdaj v imenu koroških Slovencev pogajajo o zemljišču, ki bi ga nam gospod župan milostljivo podaril. Društvo „Kulturni dom“ ne daje nobenemu posamezniku pravico, da bi podajal izjave ali se pogajal s katerikoli predstavniki mesta o našem kulturnem domu! To je treba enkrat za vselej jasno povedati! Društvo „Kulturni dom“ se je ustanovilo za lažjo organizacijo in koordinacijo problemov, ki nastajajo ob nakupu in zgradbi tega projekta in je torej predsedstvo tega društva, ne samo odgovorno čla-

nom, marveč vsem, ki živo spremljajo dogajanja v tej zadevi, to se pravi vsem koroškim Slovencev, katerim bo kulturni dom služil! Če je komu „rešitev obraza mesta Celovec“ bolj pri srcu kakor naše upravičene zahteve, potem naj se za to rešitev obraza (končno tudi svojega obraza) sam zavzema. Nam koroškim Slovencev pa ne gre za „rešitev obraza mesta Celovec“ — mi smo mnenja, da je Celovec svoj obraz zgubil v hipu, ko nam je preperečil zgradnjo našega kulturnega doma. Slej ko prej je namreč zemljišče Kardinalsplatz v naši posesti, slej ko prej menimo, da je izraz očitne diskriminacije, če tam svojega kulturnega doma ne bi smeli zgraditi. Vse izjave, ki trdijo, da je pomanjkljivost zemlji-

šča v tem, da stoji v središču Celovca, merijo na to, da se da županu možnost, da nas z argumenti, ki prihajajo iz naših vrst, tolče. Edina naloga društva „Kulturni dom“ je ta, da se z vsemi močmi bori za naš kulturni dom, ki naj stoji na našem zemljišču: na Kardinalsplatzu v centru Celovca.

Nobena pogajanja z županom Guggenbergerjem ali drugimi predstavniki mesta Celovca brez točne informacije o čem se bo in se je pogajalo! Nobene samolastne izjave katerikoli predstavnikov društva „Kulturni dom“ brez predhodnega sklepa odbora društva. Nobena skrb za rešitev obraza mesta Celovec!

Vse sile za naš kulturni dom na Kardinalsplatzu v središču Celovca!

Portugalska: fašizem spet dviga glavo

Položaj na Portugalskem se čedalje bolj zaostre. S pomočjo vrhov cerkve in socialdemokracije ter njihovih zavaznikov v EGS in NATO se reakcija trudi, da bi zavrla proces demokratične preobrazbe družbe. V severnem delu države pride dnevno do krvavih spopadov, ki so terjali tudi že nekaj smrtnih žrtev. Te izgredne povzročajo fašistične tolpe ob podpori ostankov veleposesti, reakcionarnege klera in Soareševih socialdemokratov, ki skušajo zaustaviti revolucionarno gibanje in strmoglaviti sedanjo vlado na Portugalskem.

vec z Guggenbergerjem na čelu in se naenkrat spomni kulturne in zgodovinske vrednote kupljenega zemljišča, kjer stoji del (v bistvu nekaj kamnov) bivšega mestnega obzidja. Zato si hoče mesto Celovec zdaj tam postaviti svoj muzej in ker je v Celovcu premalo prostora za oddih, so se mestni očetje še izmislili, da bo treba tja postaviti še nekaj zelenih drevov. Koroški Slovenci nimamo nič proti ze-

jezičnemu pouku in številu prijaviteljnih že dolgo časa močno stagniral

To so dejstva, ki jih avstrijska šolska oblast ne more prikriti tudi ne s tem, da z razliko od drugih dežel na Koroškem pri vpisu otrok ne ugotavlja njihovega materinskega jezika, očitno v želji, da bi zakrila pred domačo in svetovno javnostjo trenutno nezadovoljivo in diskriminacijsko ureditev manjšinskega šolstva.

V tej smeri nas čakajo torej v prihodnjih tednih resne in odgovorne naloge. Vsi brez izjeme se moramo

z vsemi silami prizadevati za čim večje število prijav otrok k dvojezičnemu šolstvu, hkrati pa podpreti obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, da pri predstojajočih pogajanjih dosežeta čimprej vsaj tako ureditev, ki bo zagotovila vsem našim otrokom možnost priučitve materinščine in to tudi tistim otrokom, ki jih starši po sedanji šolski ureditvi iz kakršnih koli vzrokov ne prijavijo ali ne upajo prijaviti k dvojezičnemu pouku.

-ci.

Avstrija pred volitvami

Čeprav se volilni boj še ni officialno začel, pa se vendarle vidi, da vsa politika strank že meri na volitve. Merodajne stranke, socialistična in ljudska, se v bistvu v ničemer ne razlikujeta. V času najgloblje gospodarske krize pač stranke kapitala ne morejo nuditi receptov, kako bi se za ljudstvo nekaj izboljšalo. Zato nam tudi vse merodajne stranke kar naravnost v obraz trobijo, da bo volitvam sledil cel paket takoiimenovanih „nepopularnih ukrepov“ — kar ne pomeni nič drugega, kakor nadaljnje izkoriščanje ljudstva v obliki stalno naraščajočih davkov, in drugih „nepopularnih“ ukrepov.

Sedem strank se letos poteguje za sedeže v parlamentu: GRM, NDP, DFP, KPA, FPÖ, SPÖ, ÖVP. Kaj je njihov cilj?

Državni udar v Bangladešu

Potem ko so v petek 15. avgusta vojaški krogi izvedli državni udar in ustrelili predsednika republike Mujiburja Rahmana, se je takoj etablirala nova vlada pod vodstvom nekdanjega ministra za trgovino Muschaka Ahmeda. Novi predsednik sam se prišteva konzervativnemu taboru, velja za prijatelja Pakistana, države, ki je desetletja zatirala osvobodilno gibanje za neodvisnost Bangladeša, nekdanjega vzhodnega Pakistana. Neodvisnost si je Bangladeš priboril v osvobodilnem boju pod vodstvom Mujiburja Rahmana šele decembra leta 1971.

Ni slučaj, da je takoj po vojaškem udaru Pakistan kot prva država priznala novo vlado in ji obljubila izdatno gospodarsko pomoč. Razen nekaterih islamskih držav in Anglije, ki so novi režim že priznale, k temu nagibajo tudi Združene države Amerike. Iz tega lahko sklepamo, da bo nova vlada skušala najti čim več zaslombe pri zapadnih, kapitalističnih državah.

GRM (Gruppe revolutionärer Marxisten) je študentska trotskiistična organizacija, ki ima na nekaterih univerzah določen vpliv. Med ljudstvom pa je neznana, in se tega tudi zaveda, zato hoče uporabiti volitve, da bi postala popularna. Izgledov za uspeh nima nobenih.

NDP (Nationale demokratische Partei) je nacistična stranka s tirolskim fašistom dr. Burgerjem na čelu. Vpliva te stranke ne gre precenevati, čeprav se včasih potrudijo, da bi s fašističnimi provokacijami izzivala ljudstvo. Izgledov za kak mandat nima.

DFP (Demokratische Fortschritts-partei) je stranka bivšega SP-ministra Franza Olah-a. Pred leti je imela na Dunaju še nekaj pristašev, ki pa jih je z njeno reakcionarno politiko že skoraj vse izgubila.

KPA se tudi letos trudi za mandat in upa, da bo letos imela več uspeha kot prejšnja leta. Nagovoriti hoče predvsem „protestne volilce“ iz katerih vrst si pričakuje lepo število glasov. KPA je tudi edina avstrijska stranka, ki se zavzema za pravice manjšin v Avstriji.

Za FPÖ se tudi danes še skrivajo najreakcionarnejši krogi kapitala in veleposestnikov, čeprav vodstvo te stranke dobro lavira med obema velikima strankama, je danes dejansko dana možnost, da bi FPÖ s pomočjo SPÖ prišla v vlado. Zato se ta stranka tudi dela zelo liberalno, vendar že sestav njenih kandidatov — od SS-Sturmhirerja Petra do najhujšega sovražnika Slovencev Scrinzija — kaže kam pes taco moli.

Tudi v politiki ÖVP se s spremembo vodstva stranke ni nič spremenilo. Njena politika meri naprej v smer koncentracijske vlade, od katere si pričakuje rešitev državnih problemov.

Ostane še SPÖ, ki je že zdavnaj zavrgla vsa načela socializma. Še vedno ima kontrola nad sindikatom, v katerem ravno SP-funkcionarji preperečujejo vsako samostojno gibanje te delavske organizacije. SPÖ, ki je še pri zadnjih volitvah obljubila modernizacijo Avstrije, gre danes v boj za utrjevanje njene politike. Pri njeni politiki okrog dvojezičnega pisanja in pravic slovenske manjšine na Koroškem pa je tudi SPÖ dokazala kje stoji: na strani reakcije in narodnih nestrpnosti.

Kot že nekaj let zapovrstjo, so tudi letos predstavniki Gospodarske zbornice SR Slovenije in SR Hrvatske priredili ob jugoslovanskem dnevu na 24. Celovškem sejmu tiskovno konferenco na katero so povabili predstavnike avstrijskega in jugoslovanskega tiska.

Prisotni so bili tudi predstavniki slovenskega Zveznega izvršnega sveta in predstavniki hrvaškega ZIS. Med navzočimi je bil tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Bojan Lubej.

Mednarodne sejemske prireditve so pomembna mesta srečanja gospodarstvenikov, ki ob takih priložnostih snujejo temelje za nove oblike gospodarskega sodelovanja. To dejstvo potrjuje ugotovitev, da je mednarodnih sejmskih prireditev vedno več. Današnja stopnja razvoja gospodarstva vedno bolj terjaja poleg klasične menjave tudi sodelovanje na drugih področjih, kot so razvoj tehnologije, skupne investicije, industrijska kooperacija in podobno. Gre skratka za izmenjavo izkušenj in tako medsebojno gospodarsko sodelovanje, ki naj pripelje do ustrežnejših gospodarskih učinkov. Razvoj proizvodnih sil v končni meri pogojuje tudi množico sejmov in sejmskih prireditev, kar odraža nujnost povezovanja, saj je znano, da se gospodarstva ne morejo razvijati v nekem samosvojem zaprtim krogu, ampak, da je treba še kako zavzeto in uspešno sodelovati, ne glede na družbeno politično ureditev, če želimo svet osvoboditi tudi nerazvitosti in pomanjkanja.

Soodvisnost in povezanost narodov in narodnosti se še najbolj kaže na področju mednarodnih gospodarskih odnosov, saj nekateri problemi, ki so danes prisotni povsod po svetu (energetska kriza, pomanjkanje surovin ipd.) kažejo, da lahko le s skupnimi prizadevanji preraščamo žgoče probleme in da moramo vsi skupaj doseči enakomerni gospodarski razvoj, da bi odpravili velik prepad med razvitimi in nerazvitimi, tudi kot pogoj za uspešnejše sožitje vsega človeštva.

Podpredsednik Gospodarske zbornice SR Slovenije tov. dr. Rudi Babič je med drugim dejal: „Seveda je predpostavka vsemu temu (gospodarskemu sodelovanju — op. ured.), ta, da mora to sodelovanje temeljiti na medsebojnem spoštovanju narodov, narodnosti in manjšin, suverenosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih na podlagi enakopravnih odnosov in končno mora temeljiti tudi na spoštovanju medsebojnih dogovorov in pogodb, pa naj si gre za bilateralne ali multilateralne“.

V nadaljevanju se je tov. Babič dotaknil medsebojnih gospodarskih odnosov med republiko Avstrijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo, hkrati pa je opozoril tudi na nekatere odnose, predvsem gospodarske, na obmejnem področju Koroške in Slovenije.

Tudi celovški sejem je brez dvoma ena od priložnosti za poglobljene gospodarske stike. Podobno funkcijo ima vsekakor tudi tradicionalni Gorenjski sejem. Vendar bo nujno potrebno poiskati nove oblike in kvalitete gospodarskega sodelovanja predvsem na obmejnih področjih.

Tudi tega deloma vročega železa se je tov. Babič v nadaljevanju svojega govora dotaknil. Dejal je: „Ob tej priložnosti želim poudariti, da je skupščina socialistične republike Slovenije ob koncu leta 1973 sprejela resolucijo o ekonomskih stikih socialistične republike Slovenije s tujino, v kateri daje še posebno pozornost razvijanju obmejnega gospodarskega sodelovanja s sosednimi državami, saj ima politika vsestranskega obmejnega sodelovanja ne le svoje pomembno mesto v evropskem popuščanju, temveč tudi v politiki dobrih sosedskih odnosov in pri hitrejšem razreševanju problemov narodnostnih manjšin v socialistični republiki Sloveniji in naših narodnostnih manjšin v sosednjih deželah. Na ta način se krepijo stiki našega celotnega gospodarstva z gospodarstvi drugih dežel. Uresničitev tega pa je po mojem prepričanju možna le tako, da si bomo v prihodnje vsi skupaj morali bolj prizadevati za dolgoročen razvoj vsestranskega obmejnega, zlasti pa še gospodarskega sodelovanja in na obeh straneh predvideti tudi nove konkretne ukrepe, ki bodo tako sodelovanje pospeševale. Gre predvsem za razne skupne projekte, za skupno znanstveno, tehnično in razvojno sodelovanje, skupna vlaganja in še posebej za skupna vlaganja v obmejne prometne, energetske in druge infrastrukturne objekte. Za tako gospodarsko sodelovanja se je pripravljena gospodarska zbornica Slovenije zavzela in na ta način prispevali k traj-

nejšim oblikam vseh vrst gospodarskega sodelovanja.“

V nadaljevanju je tov. Babič poudaril, da je to kar je bilo doslej storjenega na področju gospodarskega sodelovanja med republiko Avstrijo in Socialistično federativno republiko Jugoslavijo premalo in da bodo potrebne nove rešitve za uspešnejšo in učinkovito spodbuditev gospodarskih odnosov.

Tov. Babič je med drugim nanizal tudi nekaj pokazateljev, ki jasno kažejo stopnjo gospodarskega sodelovanja med Avstrijo in Koroško na eni in Jugoslavijo in Slovenijo na drugi strani.

Razvoj blagovne menjave v zadnjih desetih letih kaže, da se je jugoslovanski izvoz v Avstrijo povečal za približno 4 krat, slovenski pa 6 krat. Temu nasproti se je jugoslovanski uvoz v istem časovnem obdobju povečal za približno 6 krat, slovenski pa kar 10 krat. Upošteva se jugoslovansko blagovno menjavo s celinm svetom je bila v letu 1974

bivalstvu. To prepričljivo potrjujejo zelo dobri gospodarski stiki med Slovenijo in Tržaško pokrajino. Prav obmejno prebivalstvo ima tudi v tem primeru največ koristi.

Zakaj se določeni krogi v Avstriji ne prizadevajo bolj, da bi obmejne gospodarske stike s SR Slovenijo razširili in poglobili? Verjetno samo zaradi tega, ker v obmejnem področju s SR Slovenijo živijo avtohtono naseljeni koroški Slovenci. Kajti znano in v zgodovini človeštva že tolikokrat prakticirano dejstvo je, da narodna skupnost, ki je socialno zatirana, tudi izgublja na nacionalni substanci.

Zato koroški Slovenci pričakujemo od avstrijskih oblasti, da bodo storile odločne korake za vključevanje slovenske narodne skupnosti v obmejne gospodarske stike.

Med drugim je tov. Babič poudaril pomembno in za gospodarstvo Koroške in Avstrije vsekakor tudi ekonomično vlogo, ki jo še v večji meri lahko prevzame luka Koper.

Brez enakopravnega, aktivnega in vsestranskega vključevanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem v politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo, predvsem pa med Koroško in Slovenijo, ne more biti pospešenega in perspektivnega političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja v obmejnem prostoru!

Avstrija v jugoslovanskem izvozu na 12. mestu, v slovenskem izvozu v istem letu na 6., v slovenskem uvozu pa na 3. mestu.

Kljub temu, da imata Avstrija in Jugoslavija, v okviru tega pa še Slovenija in Koroška posebej, dobre pogoje za gospodarske odnose in aktivno blagovno menjavo, je dejstvo, da je Avstrija v jugoslovanskem izvozu šele na 12. mestu, presenetljivo. Nesorazmerje v gospodarskih stikih med Avstrijo in Jugoslavijo se kaže predvsem v tem, da je razmerje med uvozom in izvozom domača 4 proti 1 v korist Avstrije.

Enega od vzrokov za nepopolno in nesorazmerno gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo vidijo predstavniki Gospodarske zbornice SR Slovenije tudi v tem, da ima Avstrija z državami EFTA brezcarinski blagovni promet in v tem, da je Avstrija z državami EGS doslej znižala carine že do 60 %, medtem, ko daje deželam v razvoju načelno le za 30 % znižane preferencialne carine. V nadaljevanju je bilo poudarjeno, da so posebni sejmski sporazumi med Avstrijo in Jugoslavijo zadovoljivi.

Predstavniki Gospodarske zbornice SR Slovenije so poudarili, da se zelo prizadevajo za sklenitev mednarodnega sporazuma za obmejni blagovni promet in za razširitev obmejnega gospodarskega sodelovanja med obema deželama. Podobne obmejne sporazume ima Jugoslavija z Italijo.

Obmejno gospodarsko sodelovanje pa koristi v prvi vrsti in najbolj obmejnemu pre-

Da tudi ponovno odprtje Sueškega prekopa igra zelo pomembno vlogo pri zniževanju transportnih stroškov je jasno. Tudi na področju železniškega prometa bi lahko tvornejše sodelovali predvsem s preusmeritvijo tovornega tranzitnega prometa med Avstrijo in Trstom, preko Jesenic in Nove Gorice, je poudaril tov. Babič.

Tudi v cestnem prometu so možnosti sodelovanja še deloma neizkoriščene. Kot pomemben projekt takega sodelovanja bi bil vsekakor predor skozi Karavanke, ki bi pospešil blagovno menjavo med jugom in severom, hkrati pa omogočil nemoten in hiter osebni promet v obeh že prej imenovanih smereh. Pri tem je treba poudariti, da tak projekt nikakor ni samo ozko avstrijsko-jugoslovanskega značaja temveč je mednarodnega pomena. Tov. Babič je poudaril, da je Bavarska za izvedbo takega projekta zelo zainteresirana.

V nadaljevanju je tov. Babič navedel nekaj pomembnih cestnih odsekov, ki so v srednjeročnem programu SR Slovenije predvideni za rekonstrukcijo:

- delna rekonstrukcija ceste Podkoren—Korenško sedlo
- dokončanje rekonstrukcije ceste pri Radljah, katera je bila pričeta v letu 1973
- predvidena je ojačitev vozišča na Ljubelju
- v zaključni fazi je manjša rekonstrukcija prehoda v Cmureku

— predvidena je ureditev mejnega prehoda v Kuzmi.

Ob koncu svojih izvajanj je tov. Babič dejal: Dovolite mi, da izrazim zadovoljstvo ob letošnjem Celovškem sejmu, ki je uspešen prikaz delovnih sposobnosti mnogih podjetij iz Avstrije in od drugod, z željo, da bi se ta sejmska prireditve še naprej uspešno razvijala in uresničevala nekatere pobude, o katerih sem uvodoma govoril“.

V imenu gospodarske zbornice SR Hrvatske pa je spregovoril tov. dr. Zdravko Cirič. Tudi on je orisal gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo, pri tem je tudi nakazal vlogo in mesto Hrvatske v tem sodelovanju. Prav tako kot njegov predgovornik je opozoril na to, da je blagovna menjava med Avstrijo in Jugoslavijo preveč nesorazmerna v korist Avstrije. Med drugim je tov. Cirič dejal: „Rešitve obstoječih problemov moramo iskati skupno. Pri tem se ne smemo omejevati le na klasično blagovno izmenjavo, temveč moramo iskati nove, bolj sodobne, današnjim razmeram primerno ekonomske slike.“

V nadaljevanju je tudi tov. Cirič poudaril, da so sejmski sporazumi, ki trenutno obstajajo sicer zadovoljivi, vendar bo treba tudi te razširiti in izboljšati.

Prezident celovškega sejma Dermuth je opozoril na povezovalni značaj sejma in pohvalil privlačno ureditev jugoslovanskega paviljona.

Izvajanjem tov. Babiča in tov. Ciriča je sledila diskuzija v kateri so nekateri novinarji pokazali, da gledajo na gospodarsko sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo z dokaj ozkega, negospodarskega predvsem pa neevropskega zornega kota. Kajti le tako si lahko razlagamo provincialno, nestrokovno in mimo bistva segajoče postavljanje vprašanj.

Iz izvajanj predstavnikov Gospodarske zbornice SR Slovenije in SR Hrvatske in tudi iz diskuzije, je več kot jasno razvidno, da gospodarski stiki med Avstrijo in Jugoslavijo predvsem pa med Koroško in Slovenijo nikakor niso takšni kot bi morali biti za sosedni deželi. Kje so vzroki za to?

Brez dvoma je res, da je gospodarska politika pristojnih krogov v Avstriji usmerjena tako, da želi zmanjšati delež Koroške ali Koroško sploh obiti v blagovni menjavi in v gospodarskem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo. Verjetno so prisotne tudi nekatere objektivne težave, ki ne vplivajo stimulatивно na gospodarske odnose med Avstrijo in Jugoslavijo. Eno pa je jasno in prav to so jugoslovanski zastopniki odločno in temeljito poudarili; slovenska narodna skupnost na Koroškem, ki bi že po svoji naravi, geografski, zgodovinski in obmejni funkciji morala biti povezovalni člen, in izhodišče političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo, še bolj pa med Slovenijo in Koroško, to vsekakor ni. Zakaj ta naravna danost, ki se sama od sebe ponuja ni uresničena? Najbolj enostavno je seveda zvaliti vso krivdo na slovensko narodno skupnost na Koroškem. To mnogi krogi v Avstriji in predvsem na Koroškem tudi prakticirajo. Avstrijska vlada pa noče in ne more spregovoriti bolj odločne besede v prid manjšine. Možna je delati krivo tudi Jugoslavijo in Slovenijo, tudi to je pri nas stvarnost. Rešitev in pogoj za zadovoljivo in enakopravno predvsem pa za perspektivno politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo, še bolj pa med Slovenijo in Koroško je med drugim tudi vsestransko vključevanje slovenske narodne skupnosti v politične, gospodarske in kulturne stike. Znotraj takega sodelovanja mora biti manjšina vključena, kot aktivni dejavnik. To bi bilo hkrati tudi izpolnjevanje člena 7. Avstrijske državne pogodbe in velik doprinos nacionalni pomiritvi v koroški deželi. Tega vsega se politični predstavniki Avstrije dobro zavedajo.

Dokler avstrijski politiki z izjemo KPA niso pripravljene konstruktivno reševati zgoraj navedene probleme, se bo prej ali slej širil glas po Evropi in po svetu, da je Avstrija ena od fistih dežel, ki prvič še ni rešila manjšinskih problemov v lastni državi in spada drugič med tiste države, ki so najmanj naklonjene manjšinam.

Vsekakor pa je jasno eno: Brez enakopravnega, aktivnega in vsestranskega vključevanja slovenske narodne skupnosti v politično, gospodarsko in kulturno sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo, predvsem pa med Koroško in Slovenijo, ne more biti pospešenega in perspektivnega političnega, gospodarskega in kulturnega sodelovanja v obmejnem prostoru.

Kulturno življenje Slovencev v Benečiji se prebujajo

Kulturno življenje Slovencev v Benečiji se prebujajo. V svoji tisočletni zgodovini se Beneški Slovenci niso nikoli kulturno izživljali. Gurali so na gruntih od zore do mraka za skromno, če ne revno preživljanje. Grunt, cerkev, gostilna, to je bilo njihovo življenje. Može so vse pogosteje odhajali na tuje, tako da so bili na vaseh večinoma starci, žene in otroci. Ob nedeljah so kdaj pa kdaj zapeli nekaj narodnih, ki so jih podedovali iz roda v rod, to je bilo vse. Kulturnih prireditev vse do najnovejšega časa niso poznali. Ni bilo prosvetnih delavcev, zato so se ustanovitelji kulturnega društva „Ivan Trinko“ znašli pred težko in zelo odgovorno nalogo, kako med beneške Slovence vpeljati kulturno življenje. Začetki so bili zelo težavni. Težaven je bil pristop do ljudi, za katere je bila vsa življenjska vsebina v obdelovanju skope domače grude in kateri so bili ustrašeni, preganjani in nezaupni. Z opravljanjem raznih socialnih uslug so prosvetni delavci, ki so pod vodstvom Izidorja Predana in nekaterih duhovnikov tukaj zares orali ledino, sčasoma le uspeli pridobiti zaupanje ljudi. Pisali so prošnje za pokojnine, prizive, pisma na oblasti in druge ustanove in podobno. Ljudje so bili hvaležni, iz hvaležnosti pa je rasla narodna zavest. Prireditve, ki niso več omejene zgolj na kulturne programe, temveč so prave narodopolitične manifestacije, so sedaj dobro obiskane. Tako se je zbrala tudi v soboto 9. in nedeljo 10. avgusta 1975 ogromna množica na planjavi Kamenice pri Gorenjem Trbilju, kjer je bilo peto kulturno srečanje Slovencev iz Italije in Slovenije, Furlanov in Korošcev. Program te prireditve je bil obširen in

vester. V soboto so bile na Kamenici ljudske igre in športna tekmovalnja, nastopili so beneški godci, najpomembnejši dogodek tega večera pa je bilo odkritje spominske plošče beneškoslovenskega Arenga z govori župnika Don Paskala Gujona in prof. Jožeta Mariniča (Firmina). Prireditelji pa so poskrbeli z ljudskim brezplačnim plesom in

OBVESTILO

Zveze slovenskih izseljencev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 7. septembra 1975 s pričetkom ob 14.30 uri v prostorih gostilne Šoštari v Globasnici svoj

REDNI OBČNI ZBOR povezan s tradicionalnim DRUŽABNIM SREČANJEM

Letošnji dan izseljencev bo ob 30-letnici zmage nad fašizmom v znamenju 30-letnice vrnitve iz pregnanstva. Priznano vabljeni bivši izseljenci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

ureditvijo kioskov tudi za razvedrilo in telesno dobrobit obiskovalcev.

V nedeljo se je začelo slavje s sveto mašo v štirih jezikih: slovenščini, italijanščini, furlanščini in nemščini. Slavnostno akademijo pa je otvoril znani ansambel „Veseli planšarji“. Po pozdravu grmiškega župana inž. Fabija Boniniča, so se

vrstili nastopi pevskih zborov in folklornih skupin. Tako je tokrat nastopilo več beneških pevskih zborov, med njimi tudi zbor „Rečanj“. Folklorna skupina „L. Garzoni“ iz Nem je zastopala Furlane. Italijansko manjšino iz zamejstva je zastopal italijanski andolinistični ansambel iz Kopra v Sloveniji, Slovenijo pa moški pevski zbor „Iskra“ iz Bovca.

Koroško in koroške Slovence so na tem kulturnem srečanju med sosednjimi narodi na Kamenici tokrat že tretjič zastopali pevci mešanega pevskega zbora SPD „Radiše“ pod vodstvom dirigenta Šimana Wruljča. Dolga vožnja v poletni vročini in malo oddiha je bila za Radišane brez dvoma precejšnja zveza, katero so pa radi doprinesli v zavesti, da tudi tako lahko pomagajo slovenski narodnostni skupnosti, ki živi in dela pod najtežjimi pogoji. Škoda je le, da čas ni dopuščal, da bi se po prireditvi mogli поблиže spoznavati in sprijateljevati z rojaki v Benečiji.

Tistih, ki jih ni splašila kratka nevihta, so zvečer še plesali in se zabavali ob poskočnih melodijah „Veselih planšarjev“.

Manifestacije, ki jih vsako leto organizirajo kulturna društva in Zveza emigrantov beneške Slovenije na Kamenici blizu Čedadu, so si naložile nalogo, da oznanijo proces dozorevanja rasti narodne in državljanske zavesti, ponovnega odkritja dostojanstva in neodrekanja pravic beneških Slovencev, ki vsak dan trpe škodo, ker še do danes niso bile zaščitene njihove človečanske in nacionalne pravice. In če se ozremo nazaj na prireditve minulih let, lahko ugotovimo, da Kamenica svojo nalogo dobro opravlja.

Slovenski planinci smo se udeležili zboru planincev občine Radovljica

Pred nedavnim so naši planinci vabili na jubilejno prireditev gorenjskih planincev pri Valvasorjevem domu na južnem pobočju Karavank pod Stolom. Tam je zbor planincev občine Radovljica obhajal 30-letnico osvoboditve, 80-letnico obstoja Planinskega društva Radovljica in 10-letnico ustanovitve Postaje gorske reševalne službe tega planinskega društva.

Velika množica je prišla oziroma se pripeljala z avtomobili do Valvasorjevega doma, kjer se je odvijal bogat in pester kulturni spored z govori, recitacijami, petjem, godbo in folklornim nastopom.

Na tem planinskem prazniku so bili med drugim navzoči tudi prezi-

dent Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, številni predstavniki kulturnega in političnega življenja ter 15-članska delegacija slovenskih planincev na Koroškem. Nekaj naših planincev se je pripeljalo preko Ljubelja, drugi pa so prišli kar peš preko Stola. To skupino je vodil znani koroški planinec in prosvetaš, predsednik Slovenskega prosvetnega društva Borovlje Andrej Wieser, medtem ko sta v „motorizirani“ skupini bila med drugimi navzoča predsednik nadzornega odbora Slovenskega planinskega društva v Celovcu inž. Danilo Kupper in starosta slovenskih planincev na Koroškem Jožef Miklavčič. Ob tej priložnosti so se naši planinci spet srečali s številnimi starimi znanci in prijatelji, ki so pomagali v pristojevnih akcijah, ki jih je organiziral predsednik Koordinacijskega odbora gorenjskih planinskih društev tov. Franjo Klojčnik, graditi slovensko planinsko postojanko „Koča nad Arihovo pečjo“. Kakor praznujejo radoveljski planinci letos svojo 80-letnico obstoja, tako bodo slovenski planinci na Koroškem letos obhajali tudi zelo pomemben jubilej — 75-letnico rojstva organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem. Ob tej priložnosti bodo v njihovi planinski postojanki v „Koči nad Arihovo pečjo“ odkrili bronasto spominsko ploščo v čast padlim borcem pod Arihovo pečjo. Zveza koroških partizanov je ploščo poklonila slovenskim planincem (o tem smo že poročali v našem listu), ki jo bodo namestili v notranjosti svoje planinske postojanke.

Z odkritjem spominske plošče

osmim padlim borcem, ki jih je pred tridesetimi leti zverinsko pobila nemška policija, se bomo dostojno spomnili teh junakov, ki so žrtvovali svoje najdražje — življenje, da bi se človeštvo rešilo barbarskega nasilja. Komaj tri mesece za tem zverinskim dejanjem, je bil fašizem vojaško poražen.

28. 9. bomo koroški Slovenci, tokrat na severni strani pod Lepo, imeli podobno obletnico, kot so jo imeli Radoveljčani na južni strani Stola. Podobno v tem, da jo preveva skupno hotenje, da ohranimo tradicijo narodnoosvobodilnega boja, ki je jugoslovanskim in drugim zaslužnim narodom po svetu prinesel svobodo, nam koroškim Slovincem pa državno pogodbo, katere izpolnitev pa si moramo še priboriti. Ravno v borbi za pravice, ki nam pripadajo pa je tradicija NOB moralna opora, ki nam daje moč in vztrajnost, da nam priborjenih pravic ne bodo kratili.

Otroci iz Slovenije in ZRN obiskali Celovec in okolico

Ob čudovito lepem Goslinjskem jezeru v Podjuni letujejo poleg koroških otrok tudi otroci iz Zvezne republike Nemčije in Slovenije. Po stari navadi so otroci tudi letos obiskali koroško prestolnico Celovec in njegovo okolico. 40 otrok iz Slovenije in Nemčije je v celovški mestni hiši sprejel celovski župan Guggenberger. V pozdravnih besedah jih je med drugim tudi seznanil z zgodovinskimi dogajanjem koroške prestolnice.

Po ogledu mesta in največje celovške oz. koroške atrakcije Minimun-

Naši otroci v Savudriji srečni in zadovoljni

Iz Savudrije, kjer so na letovanju slovenski otroci s Koroške, nam poročajo, da je naša mladina srečno prispela k morju in da so se še isti dan kopali v osvežujoči morski vodi.

Poleg naših otrok, so v počitniški koloniji v Savudriji tudi otroci iz Gorice in Ljubljane. Mladi letoviščarji so se že lepo živeli eden na drugega in pa seveda na povsem spremenjene razmere v novi veliki družini daleč proč od staršev, tako da vlada med mladino in vodstvom doma prijetna domača vzajemnost in tovariško razpoloženje. Poleg kopanja imajo otroci še celo vrsto drugih razvedril — razne igre, izlete, branje, šport itd. V letošnji otroški koloniji v Savudriji sta za spremljevalca oziroma tovariša magister Maja Kupper in študent Martin Urbajs. Oba imata poleg še drugih tovarišev veliko odgovornost, ne samo za varnost otrok, da se jim kaj ne pripeti pri plavanju ali kjer koli že, temveč tudi zato, da so otroci zadovoljni in da se jim pri kakšnih problemih, ki jih tarejo, pomaga. Tudi za zdravje je poskrbljeno, saj v domu nudijo vsa potrebna zdravniška pomoč. Skratka za vse je urejeno, tako da staršem ni treba biti v skrbeh, da bi se otrokom kaj zgodilo, ali da jim kaj manjka. Do sedaj med našimi mladimi letoviščarji še ni bilo nobenih težav, kar je prav posebno razveseljivo.

V nedeljo na primer, so se naši otroci pomerili z Goričani v nogometu. Pri igrah in športu se telesno krepijo, hkrati pa se navajajo na skupno in samostojno življenje. Življenje v Savudriji je torej zelo prijetno in polno zanimivosti, saj doživljajo otroci nekaj nevsakdanjega, kar jim bo prav gotovo ostalo v prijetnem spominu. Toplo poletno sonce in plavo jadransko morje sta najboljši garant, da bodo naši otroci mnogo pridobili na zdravju in pa tudi na duhu po znanem izreku, da je v zdravem telesu tudi zdrav duh.

Pred pliberškim sejmom:

Mešetarjenje z dvojezičnostjo

Čim bolj se avstrijski uradni krogi ter meščanske stranke in njih tisk prizadevajo, da bi demokratično avstrijsko in inozemsko javnost prepričali o enakopravnosti koroških Slovencev, tembolj se tudi množijo primeri očitnega kršenja osnovnih demokratičnih pravic slovenskega ljudstva, in to na najrazličnejših področjih družbenega življenja. Nič drugega namreč ne pomenijo zadnji dogodki v pliberškem občinskem predstavništvu, kjer je ÖVP-jevska frakcija z županom Moryjem na čelu zopet enkrat dokazala svoj resnični, protiljudski značaj in letos ponovno preprečila namestitve 20 slovenskih plakatov, ki naj bi poleg 300 nemških vabili prebivalstvo obmejnega področja na tradicionalni pliberški sejem. SPÖ-frakcija je bila sicer načelno

zaslediti na vseh ključnih točkah politične in gospodarske oblasti v pliberški občini. Pod takimi pogoji lahko z uspehom nastopajo proti interesom delovnega ljudstva v občini in proti vsaki obliki enkopravnosti slovenskega prebivalstva, kar je najbolj jasno prikazala umazana gonja proti naselitvi podjetja Gorenje, ki naj bi bistveno prispevalo k zboljšanju življenjskih razmer v občini in k omejevanju raznarodovalnega pritiska na slovenskega delovnega človeka. Kot pravi mešetarji so se tokrat izkazali pliberški SPÖ-mandatari, ki so se — verjetno špekulirajo na slovenske glasove pri državnozborskih volitvah 5. oktobra — s polovičnim srcem izrekli za slovenske lepake ako bi bil tozadeven sklep soglasen, dobro vedoč, da ÖVP ne bo pristala na to. Ako bi SP-frakcija bila resnično zainteresirana na dvojezičnosti v Pliberku, ne bi stavila takih nemogočih pogojev in bi skupaj z Enotno listo — ta se je iz neznanih vzrokov zadovoljila z le 20 lepaki, vrh vsega namenjenih še za Slovenijo — poskrbela, da občina ne bi

GOSTILNIŠKE PROSTORE V NAJEM

Posojilnica Št. Jakob v Rožu daje v najem gostilniške prostore v posojilnični hiši v Št. Jakobu v Rožu. Interesenti naj javijo svoje ponudbe pisмено do 15. septembra t. l. na naslov: Posojilnica Št. Jakob, 9184 Št. Jakob v Rožu ali pa ustмено v poslovalnici posojilnice v Št. Jakobu.

pripravljena glasovati za slovenske lepake, vendar le pod pogojem, da občinsko predstavništvo soglasno sprejme predlog Enotne liste. Nič presenetljivo ni, da so zastopniki ÖVP glasovali proti slovenskim lepakom, to je proti minimalni, skoraj sramotno skromni dvojezičnosti, saj je med njimi vrsta vplivnih protagonistov protislovenskega, nemškonalnega gibanja in jih je mogoče

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

IZLET NA OJSTRICO

v soboto 30. in nedeljo 31. avgusta 1975.

Zbirališče v soboto ob 7. uri pred hotelom Creina v Kranju. Od tam bomo skupno s kranjskimi planinci nadaljevali vožnjo v Kamniško Bistrico in nato peš do planinske kočice na Kamniškem sedlu. Če bo lepo vreme, se bomo še isti dan povzpeli na Planjavo ali na Brano. V nedeljo pa bi šli na Koroško in na 2349 metrov visoko Ojstrico, ki spada v družino poti prijateljsva.

Odbor

SLOVENJI PLAJBERK

Pretresla nas je žalostna vest, da je v petek 15. avgusta nenadoma umrl 19-letni uslužbenec na celovski visoki šoli in absolvent slovenske gimnazije v Celovcu Ernst Ogris iz Slovenjega Plajberka.

Svojem in sorodnikom izrekamo globoko sožalje. Podrobneje bomo poročali v prihodnji številki.

ČESTITAMO

V okviru podelitev častnih odličij in priznanj številnim koroškim osebnostim, je dipl. trg. Janko Urank prejel dekret o podelitvi častnega znaka za zasluge za republiko Avstrijo.

K temu visokemu priznanju iskreno čestitamo.

Pobratenje najmlajših v Markovcih

Ob krasnem vremenu je bila preteklo nedeljo velika folklorna revija v Markovcih v slovenski Štajerski. Pri tej reviji je sodelovalo veliko število folklornih skupin iz Slovenije in Hrvaške, ki so odvijale skoraj štiriurni program in s tem pokazale veliko bogastvo slovenskega in hrvaškega naroda na narodnih plesih, pesmih in šegah. Za nas pa je bila ta folklorna revija pomembna in razveseljiva še prav zato, ker je bila spet dokazana povezanost med matičnim narodom v Sloveniji in zamejskimi Slovenci. Saj je pri tem festivalu sodelovalo tudi naše prosvetno društvo „Zarja“ iz Železne Kaple. Koroške Slovence je številno občinstvo še prav posebno prisrčno pozdravilo.

Predsednik Folklornega društva Pluj Jože Strafel je v toplih besedah pozdravil zamejske goste in jim izrekel prisrčno dobrodošlico. Ob govoru predsednika Izvršnega sveta Skupščine Pluj inž. Franja Gnilška pa smo občutili globoko zanimanje matičnega naroda za naše probleme. Tako je predsednik Gnilšek v svojem govoru poudaril, da se bodo ljudstva Jugoslavije in še posebno v Sloveniji naprej zavzemali za pravice zamejskih Slovencev.

Kot simboličen akt povezanosti slovenske manjšine v Avstriji in matičnega slovenskega naroda je nato sledilo pobratenje najmlajših članov slovenskega naroda, namreč otroške skupine Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple s pionirsko Folklorno

skupino TVD Partizan Markovci. Po tem aktu so mladi slovenski pionirji z odrskim nastopom dokazali svoje znanje domačih narodnih šeg in plesov.

Predsednik prosvetnega društva „Zarja“ Peter Kuhar se je v svojem govoru zahvalil za pomoč matičnega naroda v prizadevanju za dosego pravic slovenske manjšine na Koroškem in se spomnil številnih kapeških antifašističnih žrtev v drugi svetovni vojni. Vendar pa pravični boj koroških Slovencev še danes ni končan, je dejal Kuhar in ob koncu povabil gostitelje na protiobisk v Železno Kaplo.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter pa je v kratkem govoru poudaril, da je to pobratenje zamejskih mladih prosvetašev s pionirji iz Markovcev samo simbolično, „kajti po krvi, srcu in jeziku smo si že

vedno bili bratje in sestre“. Zwitter je poudaril, da že najmlajši koroški Slovenci vodijo boj za narodnostne pravice, čim prestopijo prag ljudske šole in tam zahtevajo dvojezičen pouk. Ta boj se je prav posebno zdaj po sklepu vseh v parlamentu zastopanih strank, da izvedejo ugotavljanje manjšine, poostri, vendar bomo z bratsko pomočjo matičnega naroda tudi to konfrontacijo prestali, je zaključil predsednik dr. Zwitter.

Po končanem pestrem programu, ki je nudil globok vpogled v slovensko narodno kulturo in etnologijo, so Kapelčani skupaj z Markovčani v prijetni družabnosti še dolgo v noč praznovali pobratenje najmlajših prebivalcev obeh slovenskih vasi tu- in onkraj meje, za katero imajo posebne zasluge Silva in Franc Kolarič in seveda predstavnik „Zarje“.

Čeprav nas imajo za tujce, se zgražajo nad filmom „Tujci v domovini“

Koroški dnevnik Kleine Zeitung, ki se rad ponaša, da dobro pozna koroške razmere in da je koroškim Slovincem zelo naklonjen, je v zadnjem času že dvakrat poročal neresnico in s tem med našim slovenskim prebivalstvom povzročil upravičeno vznemirjenje. Čeprav je to v očeh naših ljudi nesmisel, so kljub temu ogorčeni in bi radi vedeli, kaj to pomeni.

Že pred tremi tedni smo poročali v našem listu, da je KZ nastop slo-

venskega pevskega zbora „Moje“ (lepo koroško ime) iz Trebinje (občina Vrba ob Vrbskem jezeru), ki ga vodi znani slovenski skladatelj Pavle Kernjak in ki je nastopil v okviru folklornega festivala pred nekaj tedni v Vrbi, deklarirala za jugoslovanski pevski zbor. Podobno se je zgodilo minuli teden na tiskovni konferenci, ki so jo v okviru celovškega sejma imeli predstavniki gospodarske zbornice Slovenije s koroškim tiskom. Tudi tokrat je KZ domačina koroškega Slovenca iz Slovenjega Plajberka dipl. inž. Feliksa Wieserja, ki je posegel v diskusijo, označila za Jugoslovana. Morda je glavnega urednika tega lista motilo, da je Feliks Wieser predstavniku trgovske zbornice Slovenije stavil vprašanje v materinem slovenskem jeziku? Za nemškega nacionalista je to seveda nezaslišana predrznost, ki jo najlaže pariraš s tem, da se dotičnega „grešnika“, ki je v nemški javnosti spregovoril slovensko, deklarira za Jugoslovana — torej za tujca. Po vsej verjetnosti imajo podobno prakso tudi pri KZ. Takšno neobjektivno pisanje tega dnevnika samo potrjuje to, kar je dr. Brandstallerjeva v svojem filmu povedala, da so koroški Slovenci tujci v svoji lastni domovini. Zakaj se KZ tako zgraža nad tem filmom, ko pa nas le-ta sama šteje med tujce je pa s strani slovenskega prebivalstva zelo upravičeno vprašanje.

Zu der Fernsehsendung „teleobjektiv“ von Prof. Claus Gatterer möchte ich einige Begebenheiten aus eigener Erfahrung berichten, da die Nationalzeitung — in Kärnten relativ viel gelesen — die Kinderverschleppungen einfach abstreitet, wie sie auch behauptet, die Gaskammern wären Badeeinrichtungen gewesen.

Anfangs Jänner 1939 wurde ich zur Polizei einberufen. Im Sommer 1942 kam ich dann nach Cilli/Celje. Eines Tages anfangs August wurde eine strenge Ausgangssperre angeordnet und sogar von der Wehrmacht kam Verstärkung. Ich konnte mir das nicht erklären und erst abends habe ich erfahren, daß Aussiedlungen geplant waren und damit keiner etwas verraten konnte wurde die Ausgangssperre angeordnet. Trotzdem mußte die Bevölkerung etwas erfahren haben, denn um zwei Uhr nachts waren noch alle Fenster beleuchtet, da niemand wußte, ob nicht vielleicht er an der Reihe sei. Später kam ein Offizier Wiedmann, der jedem von uns eine Liste mit den Namen der Familien bzw. Personen gab, die verhaftet werden sollten. Dann hielt er eine Ansprache, in der er u. a. sagte, jeder sei für die Verhaftung der angeführten Personen verantwortlich und beim geringsten Widerstand sei von der Waffe Gebrauch zu machen. Die Erwachsenen dürfen nur das mitnehmen, was sie am Leibe trügen, für die Kinder müßten alle Bekleidungsstücke mitgenommen werden. Die Kinder würden zu deutschen Familien kommen und würden dort in deutschem Sinne erzogen werden. Für diese Kinder wäre das ein großes Glück, denn die Slowenen wären ein minderwertiges Volk. Sonderbare Nazilogik, die das Volk als minderwertig betrachtet, seine Kinder jedoch als vollwertig für den deutschen Gebrauch bezeichnet, dachte ich mir. Das war v. a. bei den Polen der Fall, die fast zu Menschentieren degradiert wurden (laut Himmler), die meisten ihrer Kinder aber der „Herrenrasse“ einverleibt wurden. Damals habe ich mir gedacht, wenn es noch eine Gerechtigkeit auf dieser Welt gibt, dann kann dieses System nicht siegen.

„Mein „Fall“ war die Familie eines Ingenieurs. Als die Leute hörten, sie müßten sofort mitgehen, waren sie ganz verstört. Ich habe sie getröstet und ihnen gesagt, sie würden bald zurückkommen, obwohl ich es nicht glaubte, doch sollte ich recht behalten. Im Zimmer stand ein Klavier mit noch offenen Noten zum Lied „Wenn ich traurig bin sing mir ein Lied“. Die Leute sprachen sehr gut deutsch, sodaß ich mich wunderte, daß sie wegmüßten. Sie gaben mir noch Mitteilungen für Bekannte (was streng verboten war). Später wurden

die Leute mit Lastautos abgeholt und zur Sammelstelle gebracht. Einige Tage darauf wurden die Erwachsenen, meistens die Mütter, mit Lastwagen zum Bahnhof und später weiter nach Auschwitz gebracht; die Kinder wurden der Organisation „Lebensborn“ übergeben. Was sich bei der Trennung von Mutter und Kindern für Szenen abspielten ist unbeschreiblich. Eine Mutter biß ihrem Kind eine Fingerspitze ab, um es später wiederzufinden, wie sie sagte.

Ein Bekannter, bei dem ich ein-kaufte wurde bei Vergeltungsmaßnahmen der Nazis erschossen, weil er angeblich die Pfaffen unterstützt hätte, wie mir mein Vorgesetzter sagte. Seine Frau hat ihr Schicksal tapfer ertragen. Sie kam damals auch nach Auschwitz und mußte ihre drei Kinder zurücklassen; das war zuviel für sie, im KZ ist sie bald gestorben.

„Mein“ Ingenieur mit seiner Familie wurde doch nicht abtransportiert, er war in der ehemaligen Zinkfabrik, die damals Flugzeugbestandteile erzeugte, beschäftigt. Die Betriebsleitung hat gegen seine Verhaftung Einspruch erhoben und so wurde er freigelassen. Wenn er politisch auch nur das Geringste verschuldet hätte, hätte ihm die Gestapo nie freigelassen. Vielleicht hat er irgendwo in der Öffentlichkeit slowenisch gesprochen. Zu dieser Zeit wurde nämlich eine Anordnung von Landrat Steindl veröffentlicht, in der es hieß: „Jeder der Deutsch kann und es nicht spricht ist ein Saboteur und wird entfernt“. In Krainburg war es etwas milder, da hieß es in slowenisch: „Jeder hat Gelegenheit Deutsch zu lernen, wer es nicht tut, hat sich die Folgen selbst zuzuschreiben.“ Damals herrschte der Plan, daß bis zum Jahre 1945 jeder soviel deutsch können sollte, daß er sich damit verständig machen könne.

Soviel mir bekannt ist, hörten nach dem Debakel von Stalingrad die Kindesverschleppungen auf.

Nur wenige Kinder wurden wiedergefunden, da ja die meisten Angehörigen in den KZs den Tod fanden. Manche Kinder, die schon erwachsen waren, wollten nicht mehr zu ihren Eltern zurück. Eine Klagenfurter Zeitung schrieb, man solle doch die Kinder bei den deutschen Ziehltern lassen, wenn sie sich dort so wohl fühlten. Ob die Zeitung auch so schreiben würde, wenn einer deutschen Mutter ihre Kinder geraubt worden wären? — Wohl kaum! Das alles war keine kriegsbedingte Notwendigkeit, wie es etwa der Obmann des Abwehrkämpferbundes Sames binzustellen versucht, daß die Aussiedlung der Kärntner Slowenen kriegsbedingt gewesen wäre. Der ein-

(Dalje na 8. strani)

Povratek otrok z letovanja v Savudriji

Uprava počitniške kolonije obvešča starše otrok, ki letujejo v Savudriji, da se bodo otroci z letovanja vrnili v petek 29. avgusta. Pripotovali bodo z avtobusom podjetja Štefan Sienčnik iz Dobre vasi.

Otroci bodo izstopili v Celovcu, Gasometergasse 10 in v Dobri vasi pred avtopodjetjem Štefana Sienčnika. Prihod v Celovec je med 12. in 13. uro, v Dobro vas pa temu primerno kasneje.

Starši iz Roža, Gur in Zilje so naprošeni, da pridejo po svoje otroke zanesljivo v Celovec, starši iz Podjune pa v Dobro vas.

Starše tem potom opozarjamo, da nosijo sami odgovornost za vsako morebitno nezgodo otrok, če jih na določenih mestih sami ne bodo čakali.

JOSIP JURČIČ

Domen

Jurcu, ki pravzaprav ni bil napačen mož, so segle te besede v srce. „No, Domen,“ je rekel, „sreče je veliko po širokem svetu, jaz ti nisem nevoščljiv, bogve da ne, dal ti bom že nekaj, da boš živel, in delo boš imel še kdaj pri maji hiši; tega pa ne morem dovoliti, vse drugo —“

„Ne maram, bog vam povrni, kar ste mi dali, dalje nečem delati dolga. Gospod Sova mi je torej tudi to srečo naklonil, da me izganjate na zimo in na mraz iz hiše ponoči, ko še psu ljudje pod klapjo privoščijo gorko mestece! Gospod Sova me ni mogel videti pri vas, že kar sem zraščel iz otroških hlač, tega sem se prepričal. Dobro vem, kako je pazil name, še ko sem bil pastir; tudi vem, da je lansko leto pregarjal župana, naj me ulovi in da gosposki za vojaka. In zdaj je menil, da me vam mora zopet on prvi tožiti! Zakaj, vrag vedi; jaz sem ga pustil pri miru. Kaj mi mar? A gleda naj, kad bom zdaj hodil, ker ne pozna me še, zadnji mi je naredil. O, naj odgovarja, kjer hoče, ako bom napravil katero, ki si je ni v svesti.“

„Saj mi ni Sova povedal, ali sem njega imenoval?“ reče stari gospodar, ki mu je na misel prišlo, kako nespametno je bil, da je povedal tožnika.

„Imenovali ste ga, morda se vam je zareklo; toda tudi ko bi ga ne bili povedali, jaz bi ga bil ugani, kdo me je tožil. Le pustite, se bova že midva pomenila pri priliki!“

Domen pobere po teh besedah svojo kučmo z zamizja in vstane. Deklico prime za roko in ji reče: „Nič ne jokaj,

Anka! Tvoj oče so me sicer nehvaležnega imenovali, pa videli bodo, da nisem tak, kakor jim je govoril Sova in kakor ljudje govore. Prosto ti je od mene, možič se in srečna bodi. Jaz ne bom vprašal več za teboj, pa tudi za kako drugo ne, kajti ko bi bil kdaj ljubil katero, bi bil samo tebe. Slišala si, da so me oče grdo spodili.“

Stisne ji roko in odide. Anka pa, ki ni mogla spregovoriti besedice, si pokriva z obema rokama obraz in joka, da se je očetu jela smiliti.“

„Jaz le ne vem, kako moreš biti tako nespametna! Le ne misli, da je sam ta na svetu. Ne manjka se jih, ki bodo boljše zate in za svet,“ je rekel oče hčeri.

„Saj ni storil ničesar in spodili ste ga zgrdo! Ah, zame ne boste dobili nobenega, in ko bi ga tudi, jaz ga ne maram. Oče, to je preveč!“

„Jaz bi ti povedal, kako se z menoj govori — pa naj bo za drugo pot. Idi zdaj spat! Naj se ti ne sanja o njem, moraš ga znemar pustiti. Če ti je še kaj nezblajenega razuma v glavi, moraš razvideti, da ne sme dalje pod mojo streho spat, saj si ga še do zdaj v oči bodla in on tebe.“

Gospodar sname kožuh s peči, ogrne ga in, še enkrat opominjevalje hčer, naj se odpravi spat, odide za hlapcem. Nekaj je moža priganjalo, da bi pogledal, kam je šel hlapec. Zakaj, sam ni vedel. Zadnje besede Domnove, ko je rekel „pomenila se bova s Sova“, mu niso dale miru. Moral si je pritriliti, da se je tudi njemu že od nekdaj zdel hlapec Domen grozno čuden človek; ni ga mogel popolnoma spoznati in razumeti. Zavoljo te prikritosti ravno ga ni mogel nikdar prav ljubiti, kakor bi ga bil sicer ljubil, in iz istega razloga ga je nejevolja prišla in nekaj strah ga je prešinil, ko je slišal, da Domen njegovo hčer rad vidi. Zalelelo se je bilo možu, ko je povedal, kdo mu je prvi pravil to reč, in videl je, da je bil hlapec besedo pobral tako

naglo, kakor jo je on brez premisleka izustil. „Ko bi se hotel maščevati nad njim?“ je mislil stari gospodar in pot ga je obil po čelu.

Najprvo stopi v konjski hlev, kjer so spali hlapci. Drugi so še svetili, Domna pa ni bilo med njimi. Reko gospodarju, da ga niso videli, kar so odšli iz hiše. Opominjevalje hlapce, naj varujejo ognja v slamo zalositi, zapusti mož hlev, koraci čez dvorišče in po gazu proti tako imenovane- mu gradu, kjer je bil gospod Sova. Gre doč se domisli, da bi bil lahko šel hlapec k sosedu. Zavije torej po strani; zmrzli, skočiti sneg mu je olajšal pot naravnost z gazu. Kmalu pride pod sosedovo okno. Prešteje vse ljudi, sosedo, ki so veseli sedeli okoli peči in okoli mize in si pravili izmišljene povedke in dogodke iz lastnega življenja; vendar med njimi Domna ni bilo.

Zdaj jo ureže čez travnik vseprek proti gradu. Ko bi bil kdo videl, kako je starček urno prestopal v temni noči na pol s snegom zasute razbore in kotanje po njivah, bi bil menil, da ta človek nikdar ni še blizu sedemdeset let star. Naenkrat pa se ustavi. Na travniku je videl človeka stati pri miru, kakor bi bil iz lesa. Ko se približa, spozna Domna. Držal je kol v roki, čelo naslanjal nanj in jokal naglas. Gospodarja je bilo skoraj strah. Tega človeka še ni videl jokati, kar je odrasel otroškimi letom; čuden in otožen glas na samini in mrazu v takem času, vse to mu je čudno delo. Že bi bil rajši šel svojo pot mimo hlapca, a škripajoči sneg le tega predrami, da naglo vzdigne glavo. Hlapečeva roka stisne kolec, a spoznavši gospodarja, se pobesi. Vsakemu drugemu, ki bi ga zalotil tako, morda ne bi bil prizanesel.

„Kaj pa delaš tukaj, Domen?“ ga vpraša stari z mnogo prijaznejšim glasom, kakor je popred govoril z njim.

„Kaj me zalezujete?“ reče hlapec z zamolklim glasom.

„Kaj vam mar jaz in moja pota? Če ste me redili, zato sem vam delal ko črna živina; zdaj ste me izgnali ko psal

